

СУТНІСТЬ МОТИВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Анотація. В даній статті розкрита сутність мотиваційної активності особистості і виявлені факторів, що впливають на даний процес.

Abstract. The gist of motivational activity is described and the factors that affect this process are revealed in the article.

Актуальність. Розглядаючи процес розвитку мотивації студентів до занять фізичною культурою з точки зору не тільки теорії і методики фізичного виховання - як педагогічної науки, а й психології і соціології, можна відзначити, що: по-перше, сама еволюція розвитку людини пов'язана з його фізичною досконалістю; по-друге, сутність будь-якого парубка і студента, зокрема, полягає в прагненні досягти гармонійного поєднання фізичних і розумових якостей, в його гармонії з прекрасним - гармонії тіла і духу, що неможливо домогтися без фізичної культури.

У той же час, в сучасних умовах технічного прогресу і урбанізації студент - як молода людина, що готує себе до трудової діяльності, не відчуває явної потреби до підвищення фізичної активності, що посилюється проявом в його побуті таких негативних чинників, як алкоголізм, тютюнопаління, наркоманія, нездорове харчування і т.д. В силу прояву негативних факторів в побуті студента, поступово руйнується уявлення про формування його - як повноцінної фізично і розумово розвиненої особистості, він втрачає риси повноцінного члена суспільства. В таких умовах студент знаходить уявну (помилкову) свободу в розпорядженні власним часом, частина якого заповнюється згубними звичками і нерухомим способом життя, тим самим втрачаючи свою унікальну цінність - як необхідного суспільству індивіда.

Мета роботи - вивчення теоретичних основ мотивації студентів до занять фізичною культурою.

Завдання дослідження: 1) проаналізувати дані науково-методичної літератури; 2) розглянути поняття мотивація та активність; 3) виявити мотиви до занять фізичною культурою та спортом під час навчання у вищому навчальному закладі.

Розвиток мотивації студентів до занять фізичною культурою є найважливішим завданням педагогічного процесу в будь-якому закладі вищої освіти (далі - ВНЗ). Цей процес безпосередньо пов'язаний з активізацією пізнавальної діяльності студента, і є необхідною умовою підвищення творчого, наукового та професійного

потенціалу молоді, її активного залучення до проведення соціально-економічних перетворень в Україні.

Розглядаючи поняття «мотив» (від лат. Moveo - штовхаю, рухаю), звертають на себе увагу такі визначення: це внутрішня рушійна сила, яка спонукає людину до діяльності, пов'язаної із задоволенням потреб [2]; це «спонукальна причина дій і вчинків людини ..., важливий компонент в структурі людської діяльності, основою якої є її різноманітні потреби» [3, с. 96]; це поштовх до діяльності, пов'язане з задоволенням певної потреби [4, с. 61].

Тому ми вважаємо, що мотив є усвідомленим спонуканням до здійснення будь-якої діяльності, або до підвищення активності. При цьому слід мати на увазі, що сам по собі мотив не є причиною цілеспрямованих дій - він лише результат відображення в психіці потреб організму, викликаних зовнішніми (стимули), або внутрішніми (потреби) об'єктивними явищами.

У нижченаведеній таблиці подається визначення "мотивація" за авторами:

Автор [джерело]	Визначення
В.И. Войтко [3, с. 97]	Система мотивів, яка визначає конкретні форми діяльності або поведінки людини
М.В. Гамезо, І.А. Домашенко [4, с. 61]	Сукупність мотивів, які збуджують людини до активної діяльності
С.С. Занюк [8, с. 5]	Сукупність збуджуючих факторів, що викликають активність організму і визначають його націленість
Кірхлер Е., Родлер К. [20, с. 132]	Готовність індивідуума докласти більше зусиль для досягнення цілей організації, за умови, що всі зусилля сприятимуть задоволенню його потреб
Г.Т. Куліков [9, с. 24]	Вибір з багатьох компонент надходить у свідомість людини зовнішньої (середовища оточення) або внутрішньої (потреби індивіда) інформації, з яких значущі для суб'єкта чинники утворюють мотиваційний ядро, домінують психічних утворень, що регулюють трудову поведінку або трудову діяльність
Нірмайер Л., Зайфферт М. [21, с. 16]	Бажання зробити що-небудь, досягти чогось
А.М. Омаров [10, с. 64]	Робота свідомості, в ході якої людина здійснює вибір - воліє будь-якої потреби, стримуючи інші

Наведені визначення поняття «мотивація» дозволяють доповнити психологічну характеристику ознак активності особистості з метою виваженого обґрунтування поняття «мотиваційна активність особистості». Так, зокрема: виходячи з визначень В.І.Войтко,

М.В.Гамезо та І.А.Домашенко, можна зробити висновок, що підвищення активності особистості можливо тільки за умови сформованих в її свідомості комплексу мотивів; в свою чергу, виходячи з визначення, даного С.С.Занюк, цей комплекс мотивів одночасно можна вважати факторами порушення особистості, які формують в його свідомості цілі активного поведінки, а з урахуванням точки зору Г.Т. Куликова, цей комплекс мотивів можна вважати реакцією особистості на виникаючі потреби під впливом зовнішнього (соціального) середовища; виходячи з визначення А.М. Омарова можна зробити висновок, що мотиви мають відповідну градацію за ступенем значущості для особистості, оскільки самі потреби мають пріоритети з точки зору їх задоволення; на основі ж самого короткого визначення німецьких психологів Л. Нірмайера і М. Зайфферт можна зробити висновок, що сама мотиваційна активність повинна бути викликана бажанням досягати цілей, як де-факто, виходячи з наданої психологічної характеристики ознак активності особистості, і виникає тільки за умови наявності у неї потреб.

Очевидно, що і перспективним напрямком наукових досліджень можна визнати виявлення соціальних і психологічних чинників, що впливають на мотиваційну активність особистості.

Відзначимо, що саме поняття «активність» застосовується в різних галузях наукових досліджень, має різне сприйняття, використовується як самостійно, так і в різних словосполученнях. Наприклад: в психології найчастіше асоціюється з активністю людини; в філософії - з її активною життєвою позицією; в політології набуло поширення така характеристика особистості, як «активіст», що і вказує на ознаку її активності в політичному процесі; в освіті прояв активності особистості асоціюється з активністю в процесі навчання і т.д. [11].

Таким чином, у людини головною рушійною силою активності є усвідомлені і цілеспрямовані спроби досягти цілей в житті. На наше переконання така активність характеризує свідомість людини, рівень розвитку якої залежить від «накопичених знань, світогляду, ідейних і моральних переконань, ставлення до інших людей і до самої себе» [7, с. 24]. Отже, можна констатувати, що рівень свідомості, який визначається накопиченими знаннями та досвідом людини, безпосередньо впливає на якісну сторону його трудової і будь-якої іншої корисної діяльності для задоволення власних потреб.

На основі проведеного контент-аналізу досліджень вчених вважаємо за доцільне характеризувати активність наступними ознаками: якості, які її характеризують, властивості прояви, умови підвищення і критерії оцінки (вимірювання).

Без наявності стійких мотивів і стимулів, бажання задовольняти потреби і міняти що-небудь, активність людини не буде відповідати своїм визначенням по суті. При цьому мотиви впливають на

інтенсивність, тривалість, частоту і силу дій особистості, і дозволяють в мінімальні терміни задовольняти їй потреби.

Мотивацію можна визнати головним фактором задоволення потреб особистості - з одного боку, а з іншого - вирішальним фактором підвищення активності [1, с. 101].

Таким чином, розкриття сутності самого поняття «активність» з наданою психологічною характеристикою ознак щодо особистості, і проведений контент-аналіз таких понять, як «мотив» і «мотивація», дозволяють обґрунтувати мотиваційну активність особистості в такий спосіб: це прагнення особистості задовольняти власні потреби на основі сформованої системи мотивів (мотивації) під впливом збуджуючих її свідомість стимулів, що впливають на неї ззовні, які формуються в соціумі, і чинників, які формуються в психіці особистості і сприяють виникненню потреб»(визначення автора).

На основі проведеного контент-аналізу поняття «активність» - як одного з базових для обґрунтування мотиваційної активності особистості, уточнена його сутність з виділенням відповідних ознак, де головними чинниками властивостей прояви активності, і якостей, які її характеризують, визначені потреби, а головними факторами умов підвищення і оцінки - мотиви. На цих підставах зроблено висновок - мотиви є головним чинником підвищення активності особистістю, який дозволяє задовольняти її власні потреби.

З'ясування сутності понять «мотив» і «мотивація» дозволило доповнити психологічну характеристику ознак активності особистості і знайти виважені аргументи, на основі яких обґрунтовано поняття «мотиваційна активність особистості».

Отже, перспективним напрямком подальших досліджень в даному напрямку можна вважати більш глибокий аналіз і розробку класифікованої системи чинників, які впливають на мотиваційну активність особистості взагалі і, зокрема - студентів - як найбільш активної частини населення, яка накопичує знання.

Список літератури.

1. Додонова О.А. Обґрунтування психологічної сутності поняття «мотиваційна активність особистості» / О.А. Додонова // Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць. - Луганськ: СНУ ім. Володимира Дала, 2013. - № 3(32). - С. 95 - 103.
2. Матеріал із вільної Вікіпедії [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://ru.wikipedia.org/wiki>
3. Психологический словарь (на украинском языке) / под ред. В.И. Войтко. - К.: Вища школа, 1982. - 215 с.
4. Гамезо М.В. Атлас по психологии / М.В. Гамезо, И.А. Домашенко: Информ. метод. материалы к курсу «Общая психология»: учеб. пособие для студентов пед. и-тов. - М.: Просвещение, 1986. - 272 с.
5. Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии / С.Л. Рубинштейн. - Санкт-Петербург, изд-во «Питер», 2002. - 720 с.
6. Фридман Л.М. Психологический справочник учителя / Лев Моисеевич Фридман, Ирина Юрьевна Кулагина. - М.: «Просвещение», 1991. -

288 с.

7. Максименко С.Д. *Общая психология: учеб. пособие / Сергей Дмитриевич Максименко.* – М.: «Рефа-бук», К.: «Ваклер», 2004. – 528 с.
8. Занюк С.С. *Психологія мотивації та емоцій: навч. посіб. / С.С. Занюк.* – Луцьк: вид-во Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 1997. – 180 с.
9. Куликов Г.Т. *Мотивация труда наемных работников: монография / Г.Т. Куликов / Отв. ред. Д.П. Богиня.* – 2-е изд. – К.: Ин-т демографии и соц. исследований НАНУ, 2006. – 244 с.
10. Омаров А.М. *Руководитель: размышление о стиле управления / А.М. Омаров; 2-е изд.* – М.: Политиздат, 1987. – 366 с.
11. Додонова О.А. *Психологічна сутність активності особистості у процесі навчання / О.А. Додонова // Теоретичні і прикладні проблеми психології: зб. наук. праць.* – Луганськ: СНУ ім. Володимира Даля, 2013. – № 2(31). – С. 96 – 102.

Божик М. В., <https://0000-0001-6037-6032>

Бережанський О. О.,

Голуб В. А., <https://0000-0003-3123-7169>

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ НА КРЕМЕНЕЧЧИНІ (1959-1969 рр.)

Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка

Анотація. У публікації розкриваються особливості становлення та історико-педагогічні етапи фізичної культури та спорту на Кременеччині (1959-1969 рр), а саме у Кременецькому педагогічному інституті.

Annotation. The publication reveals the peculiarities of formation and historical and pedagogical stages of physical culture and sports in Kremenechchyny (1959-1969), namely at the Kremenets Pedagogical Institute.

Факультет фізичного виховання у Кременці був заснований у 1959 році. Саме з цього року і до сьогодні відбувається становлення та розвиток фізичної культури і спорту на Кременеччині. У 1960 році в Кременецькому педагогічному інституті, були лише 2 спеціальні кафедри: легкої атлетики і спортивних ігор та кафедра методики фізичного виховання і гімнастики. Крім того була загальноінститутська кафедра фізичного виховання, яка організувала роботу на природничому та фізико-математичному факультетах [3, с. 228].

Проводили заняття з спеціальних дисциплін досвідчені викладачі-тренери. Треба визнати, що хоча умови тренувань у ті часи були далеко не такі, як зараз (штангісти і борці тренувалися в напівпідвальних приміщеннях, легкоатлети навіть на відкритому повітрі не мали 100-метрової доріжки, а ігровики і легкоатлети в